Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI SOTILASTIEDUSTELUSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (HE 104/2026 vp)

Mikä on ehdotetun tietoliikennetiedustelun hakuehtojen määrittämiseksi suhde yhtäältä varsinaiseen tietoliikennetiedusteluun ja toisaalta 1. lakiehdotuksen 66 §:ssä tarkoitettuun teknisten tietojen käsittelyyn?

Sotilastiedustelulain 66 §:n teknisen tiedon käsittelyn toimivaltuus on nimensä mukaisesti tarkoitettu tietoliikenteen teknisten tietojen käsittelemiseen verkkoliikenteen reitittymisen ja muutosten seuraamiseksi. Tällä toimivaltuudella ei tiedustella viestin sisältöä, vain teknisiä tietoja.

Käytännössä tämä tarkoittaa tietoliikenteessä ja sen reitittymisessä tapahtuvien muutosten analysointia ja tietoliikennetiedustelun kohdistamista näiden havaintojen perusteella. Esimerkiksi kohdeorganisaation tietoliikenne siirtyy verkonosasta toiseen tai analysoidaan tietoliikenteen rakennetta niin, että tietoliikennetiedustelun järjestelmät osaavat käsitellä tietoliikennettä ja löytää siitä hakuehtoja vastaavan liikenteen.

Nykyinen sääntely ei mahdollista teknisten tietojen käsittelyssä tehtyjen havaintojen hyödyntämistä tiedustelutietona, eli esimerkiksi varsinaisen tietoliikennetiedustelun paremmassa kohdistamisessa. Teknisten tietojen käsittelyn rajaus, joka estää tietoliikenteen sisällön tarkastelun aiheuttaa haasteita tietoliikenteen rakenteen analysoinnissa esimerkiksi silloin kun havaitaan sellaista liikennettä, jota nykyiset järjestelmät eivät tunnista (uusia sovelluksia, salauksia, protokollia).

68 §:n ja 70 §:n mukaisessa varsinaisessa tietoliikennetiedustelussa käytetään tunnettuja tiedustelun kohteisiin liittyviä hakuehtoja. Käytännössä uusia tiedustelun kohteita ja niiden kautta uusia uhkia havaitaan vain silloin, kun tunnetut kohteet viestivät uusien ennestään tuntemattomien kohteiden kanssa. Toinen mahdollisuus on käyttää laajempia hakuehtoja, mutta se ei ole tehokasta, koska kerätyn datan määrä kasvaisi huomattavasti. Samalla lisääntyy mahdollisuus sille, että keräykseen päätyy tahattomasti sivullisten dataa.

Uusi ehdotettu 67 a § hakuehtojen kehittämisestä vastaa näihin haasteisiin mahdollistamalla tehokkaasti uusien tiedustelun kohteiden tai heidän käyttämien viestintämenetelmien tunnistamisen ja niiden hyödyntämisen varsinaisessa tietoliikennetiedustelussa. 67 a § avulla saa-

tavat tiedot mahdollistaisivat tietoliikennetiedustelussa käytettävien hakuehtojen parantamisen, joka puolestaan johtaisi menetelmän käytön tarkempaan kohdentamiseen. Tämä parantaa keräyksen tuloksellisuutta ja samalla mahdollisuus sivullisdatan keräykselle pienenee.

Kuvatkaa tarkemmin, millaisia tietoja ehdotetun 1. lakiehdotuksen 66 §:n ja 67 a § - 67 b §:n perusteella viranomainen saa käsiteltäväksi ja millaisia tietoja näiden perusteella ei saa käsiteltäväksi? (Rajanveto teknisten tietojen ja sisältötietojen välillä?)

66 §:n mukaisesti käsitellään viestin ohjaustietoja sekä tietoliikenteen rakenteeseen liittyviä tietoja. Kaikki muu tieto poistetaan keräyksen yhteydessä (esimerkiksi verkkosivut, viestien ja puheluiden sisältö). Ehdotetun 67 a §:n mukaisesti viranomainen voisi käsitellä myös viestin otsikkotietoja ja sisällön rakennetta esimerkiksi tunnistaakseen käytetyn salauksen tai uuden teknologian. 67 a §:n perusteella ei käsitellä viestin selväkielistä sisältöä esimerkiksi sähköpostin, tekstiviestin tai muun vastaavan viestin sisältöä. Sen sijaan käsitellään viestin teknistä rakennetta ja pyritään tunnistamaan sieltä sellaiset tekniset ominaispiirteet ja toistumakuviot, joita voidaan käyttää hakuehtoina tai osana hakuehtoa tietoliikennetiedustelussa.

Kuvatkaa tarkemmin, miltä osin 1. lakiehdotuksen 66 §:n, 67 a §:n, 67 b §:n ja 70 §:n perusteella saatavan tiedon käsittely tapahtuu manuaalisesti ihmistyönä ja miltä osin saadun tiedon käsittely on automatisoitua?

Käsittely on mahdollisimman pitkälle automaattista, eli järjestelmät muodostavat tilastoja tietoliikenteestä ja tuottavat manuaaliseen käsittelyyn mahdollisimman tarkasti hakuehtoja vastaavan liikenteen. Manuaalista käsittelyä tapahtuu tyypillisesti silloin kun havaitaan tietoliikennettä, jota järjestelmät eivät tunnista tai otetaan uusi hakuehto käyttöön, jolloin tarkastetaan, että se tuottaa haluttua tulosta ja analysoidessa hakuehdoilla saatua tietoa.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 66 §:n 3 momentin toisessa virkkeessä asetettu viiden prosentin enimmäismäärä koskee vain tallennettavia teknisiä tietoja, kun 1 momentti mahdollistaa teknisten tietojen keräämisen ja tallentamisen. Epäselväksi jää, onko 1 momentissa tarkoitetulla keräämisellä itsenäistä merkitystä suhteessa 3 momentissa tarkoitettuun tallentamiseen. Tätä pyydetään selventämään kuulemisessa.

66 §:ssä teknisten tietojen kerääminen on mahdollista tuomioistuimen myöntämän luvan voimassaoloajan puitteissa. Pykäläehdotuksen 3 momentissa tarkoitetulla tallentamisella tarkoitettaisiin tietojen varsinaista tallentamista pidempikestoista analyysiä varten. Tallennettujen tietojen määrä voisi vastata enimmillään 5 prosenttia kohteena olevan viestintäverkon osan kapasiteetista, eli siitä määrästä, mitä viestintäverkon osassa voi enimmillään kulkea tietoliikennettä.

Teemu Karnio
Apulaisosastopäällikkö
Puolustusvoimien tiedustelulaitos

Tatu Kemiläinen
sotilaslakimies
Pääesikunnan tiedusteluosasto